کتێبی _ناسیۆنالیزمی کوردی لە مەم و زینی ئەحمەدی خانیدا … ڕانانی/سەدیق سەعید ڕواندزی

ناسیۆنالیزمی کوردی، دەرەنجامی فۆرمێڵەبوونێکی سیاسی و هزری نەبووە کە تیایدا لە چوارچێوەی بزووتنەوەیەکی سیاسی و هزری بنەماکانی سەرهەڵبدەن. بەڵکو تا حزبی سیاسی وەك ئۆرگانێکی ڕێکخراوەیی و هزری دروست نەبوو، شتێك نەبوو بەناوی خەباتکردن بۆ ناسیۆنالیزم. هەموو شۆڕشەکانی کوردیش بنەمای خەبات و تێکۆشانیان لە سەر هزری نەتەوەیی و خەبات لە پێناو نەتەوەدا بە شێوەیەکی سادە بووە. ناسیۆنالیزم لە کۆمەلگای کوردیدا،پتر هەستێکی میللییانەی خۆرسکی و جەماوەری بووە، لەوەی دەرەنجامی گۆڕانکارییەکی سیاسی وهزری بێت. بۆیەشە ئەگەر بمانەوێت بگەڕێینەوە سەر دەرکەوتە سەرەتاییەکانی هزری ناسیۆنالیزم لە کۆمەلگەی کوردیدا،ئەوا دەبێت بگەڕێینەوە سەر مێژووی فەرهەنگ و کولتوور نەك سیاسیەت و هزر.

چونکە ڕایەك لە کۆمەلگەی کوردیدا بەلایەنی کەمەوە لەو بەشەی کوردستاندا چەسپیوە، کە ڕەگەکانی ناسیۆنالیزم بە شێوەیەکی سەرەتایی لە داستانی مەم و زیندا دەبینێتەوەو ئەحمەدی خانێ بە یەکەم شاعیری کورد دەناسێنێ کە باسی بنەماکانی نەتەوە لە وداستانەدا دەکات. لەو ڕوانگەیەشەوە کتێبی (ناسیۆنالیزمی کوردی لە مەم و زینی ئەحمەدی خانی)دا، یەکێکە لەو کتێبە بە قەبارە بچووك و ناوەڕۆك دەوڵەمەندانەی کەدوای سی و شەش ساڵ لە نووسینی بەبڕوای من، هێشتا بەهای فەرهەنگی و مەعریفی خۆی هەر ماوە. ئەم کتێبە نووسەرو ئەکادیمی دیاری کورد(فەرهاد شاکەلی) بە زمانی ئینگلیزی نووسیویەتی و سی شەش ساڵ لەمەو بەر، وەك پێداویستییەکی وەرگرتنی بڕوانامەی ماستەر پێشکەش بە بەشی زمانانی ڕۆژهەڵات لە زانکۆی ئۆپسالا لەوڵاتی سوێد کراوە و ئەمساڵ بەزمانی کوردی لەلایەن(سوداد ڕەسوڵ) وەرگێڕدراوە.

ئەم کتێبە لە چەند بەشێکی جیاواز پێکهاتووە.لەدەسپێکدا، نووسەر ئاماژە بە و کتێبانە دەکات کە لە بارەی داستانی مەم و زینی خانییەوە نووسراون. ڕەخنەی بەشێکی ئەو نووسینانە دەکات کە تەنانەت هەندێکیان بەبێ ئەوەی بە تەواوەتی لە بەیت و ناوەڕۆکی

نووسینەکەی خانی گەیشتبن، بە هەڵە لێکۆڵینەوەیان لەبارە کردوەوە لەم ڕووەوە نموونەی بەرجەستەشی هێناوەتەوە. بەبڕوای نووسەر، مەم و زین نووسینێکی ئاڵۆزو هەمەلایەنە و هەر توێژەرو نووسەرێك لەبارەیەوە هەوڵبدات لێکۆڵینەوە بکات، دەبێ پاشخانێکی ڕۆشنبیری گەورە و هاوکات لە چەندین بوارەوە شارەزایی هەبێت، دەنا بەدڵنیاییەوە دەکەوێتە هەڵەوە.دواتر نووسەردێتە سەر ژیانی خانی و باس لەوە دەکات کە هەمیشە لە ساغکردنەوەی مێژووی لە دایکبوونی شاعیرانی کورد بە تایبەتی لە قۆناغی کلاسیزمدا، نووسەران ڕووبەڕووی گرفتی گەورە دەبنەوە. چونکە هیچ سەرچاوە و ئەرگیۆمێنتێکی بەردەست نییە تاکو بە ڕوونی ساغیبکاتەوە کە شاعیرانی ئێمە لە چ ساڵێك لە دایکبوونە. هەمان بۆچوون ژیاننامەی ئەحمەدی خانیش دەگرێتەوە. بۆیە دەبێ تەنها لە پەراوێزی ناوەڕۆك و بە یتە شیعرەکانیانەوە، بەدوای ئەو مێژووەدا بچین.لەو سۆنگەیەشەوە شاکەلی بڕوای وایە کەباشترین سەلمێنەری ساڵی لە دایکبوونی خانی، دێڕە شیعرێکی خۆیەتی کاتێ دەڵێت:_

لەو را کو دەما ژ غەیب فەك بوو
تەئریخ هەزارو شێست و یەك بوو

بەمەش نووسەر لە پەراوێزی ڕاڤەکردن و نیشاندانی بەرواری نێو ئەو دوو دێڕە شیعرە، دەگاتە ئەو دەرەنجامەی کەخانی لە ساڵی 1651ی زایینی، واتا نزیکەی سێ سەدە و نیو لەمەو بەر لە دایك بووە و تەنها پەنجاو هەفت ساڵیش ژیاوە،بەپێی ئەم توێژینەوەیە. لە بەشی دووەمدا، نووسەر ئاماژە بە بەرهەمەکانی خانی دەدات کە ئەگەرچی لە ڕووی چەندایەتی و ژمارەوە کەمن، بەڵام لە ڕووی چۆنایەتی و گوتارو ماناوە، بەرهەمی دیارن.کە ئەوانیش هەریەك لە بەرهەمەکانی(نووبارابچووکان)و(عەقیدا ئیمان)و(مەم وزین)ن. دواتر نووسەرلە بارەی هەرسێ بەرهەمەکەوە دەدوێت و بە وردی ڕەهەند و ناوەڕۆکی ئەو کتێبانە شرۆڤەدەکات و بایەخی فەرهەنگی و مەعریفی کتێبەکان دەخاتە ڕوو.

لە ڕوانگەی شاکەلی نووسەرو ئەکادیمی، ئەگەرچی ئەو سێ بەرهەمەی خانی لە ئاستی ناوەڕۆك و لە ڕووی ماناوە سێ بەرهەمی لە یەکتری جیاوازن،بەڵام دەکرێ لە میانەی خوێنەوەی ئەو بەرهەمانەدا، بە ئەنجامێك بگەین کە ئەویش ئەوەیە کە ناوەڕۆکی ئەوکتێبانە دەریدەخات کە خانی شاعیرێکی داهێنەرو پێشەنگ بووە و هەوڵیداوە بۆچوونەکانی خۆی وەك ڕیفۆرمێکی فەرهەنگی و کۆمەڵایەتی لە کۆمەڵگادا بەرجەستە بکات. لەلایەکی دیکەوە نووسەر باس لە هزری

نەتەوەییانە و کوردانەی خانی دەکات و دەنووسێت: ئەگەرچی خانی جگە لە زمانی کوردی،زمانەکانی عەرەبی و تورکی و فارسیشی زانیوە، بەڵام کارە ئەدەبییەکانی خۆی تەنها بە زمانی کوردی نووسیون. ئەمەش دەریدەخات کە خانی چەند شاعیرێکی نەتەوەیی بووە.چونکە نابێ ئەوەمان لەبیر بچێت کە زمان، بنەمای سەرەکی ناسیۆنالیزمە.

نەتەوەکان بە زمانی ڕەسەنی نەتەوەییانەی خۆیان دەناسرێنەوە. بێگومان کاتێ خانیش جیا لە زمانی نەتەوە سەردەستە داگیرکەرەکانی کورد بەزمانی کوردی دەنوسێت، لەلایەکەوە هەم جەخت لە کوردیبوونی خۆی دەکاتەوە، هەمیش پەیامێك دەداتە سەفەوی و عوسمانییەکان، کە کوردیش وەك ئەوان نەتەوەیەکە و مافی خۆیەتی سەربەخۆ بێت. لە بەشی سێیەمی ئەو توێژینەوەیەدا، شاکەلی دێتە سەر بنەماکانی ناسیۆنالیزم لە مەم و زیندا.

بەبڕوای نووسەر، ئەگەرچی مەم و زین داستانێکی خۆشەویستییە کە بە چارەنووسێکی تراژیدی کۆتایی دێت، بەڵام مەبەستی خانی لە نووسینی ئەو بەیتانە، گەورەتر بووە لەو ڕەهەندە سۆزدارییە. خانی مەم و زین دەکاتە دەرفەتێك بۆ ئەوەی لە بارەی کورد و دوژمنەکانی و سەردەمی داگیرکاری و میرنشینەکان بدوێت. مەم و زین دەکرێ وەك ئاوێنەیەك ببینرێت کە هەڵومەرجی کۆمەڵایەتی و سیاسی و فەرهەنگی نەتەوەی کورد لە سەدەی هەڤدەی میلادییەوە دەردەخات.بەبڕوای نووسەر، خانی لە مەم و زیندان هەموو نەهامەتییەکانی کورد دەبەستێتەوە بە نەبوونی دەوڵەت و نەبوونی دەوڵەتیش لە هۆکاری نایەکگرتوویی کوردو ململانێی نێوانیان دەبینێتەوە. بە تایبەتیش کە سەفەوی و عوسمانییەکان، هەریەکەیان دەیانەویست کورد بۆ مەرامەکانیان لە دژی ئەوی تر بەکار بێنن.بۆیە خانی دووبەرەکی و شەڕی خێڵایەتی نێوان کوردەکان، بەکۆسپی بەردەم دروستبوونی دەوڵەت زانیوە.ئەمەش لەو ڕوانگەیەوە سەرچاوە دەگرێت کە کاتێ خانی فەقێ بووە و دواتریش بۆتە مەلا، گەلێك شوێنی جۆراوجۆری کوردستان گەڕاوە و لە نزیکەوە بارودۆخیانی بینیوە کە لە ململانێ دابوونە. هەربۆیەشە یەکگرتوویی بە زامنی سەرکەوتن و بونیادنانی دەوڵەت دەزانێت.

هەرلە باسی مەم و زیندا، شاکەلی ئاماژە بەوە ئەکات،کە بە نووسینی مەم و زین، خانی پایەیەکی بەرزتری بە زمانی کوردی بەخشی و هێنایە ڕێزی زمانەکانی دیکەی عەرەبی و فارسی و تورکی،هاوکات ئەوی سەلماند کە زمانی کوردی هیچی لە زمانەکانی دیکە کەمتر نییە و کورد ئەگەر دەوڵەتی هەبێت و دەرفەتی لە بەردەم بڕەخسێت، دەتوانێت

داهێنان بکات و شاکاری گەورە بنووسێت.هەرلە درێژەی ئەو باسەدا، نووسەر باس لەوە دەکات کە تاکو ئێستاش مەم و زین دیارترین و ناسراوترین دەقی کوردییە کە هێندە لەسەر ئاستی ناوخۆو دەرەوە ناسرابێت و سنوورەکانی تێپەڕاندبێت.نووسینی ئەو دەقە بەو هەموو بەیتـــانەوە، توانـــاو ئاســـتی داهێنەرانـــەی خـــانی وهـــزری نەتەوەییخوازانەی ئەو دەردەخات.خاڵێکی دیکەی گرنگ کە نووسەر لەو توێژینەوەیەیدا تیشکی دەخاتە سەر ئەوەیە، کەخانی بەرلەگەلان و نەتەوەکـانی دیکـەی خۆرهەڵـاتی ناوەڕاسـت باسـی بیـری نەتەوەیـی دەکات،چونکە ئەو لە مەم و زیندا لە سەدەی هەڤدەی میلادی،باسی گرنگی نەتەوە دەکات، بەڵام لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا،ئەوبیرە لە کۆتایی سەدەی نۆزدەم هاتۆتە ئاراوە.

بەمەش ئەحمەدی خانی بنەمای ناسیۆنالیزم دووسەدە پێشتر لەگەلانی تر لە نووسینەکانیدا بەرجەستە دەکات. خانی لەمەم و زیندا،باسی چەندین لایەن و ڕوخساری کۆمەلگەی کوردی دەکات وەك: جەژنی نەورۆزو شێوەی ژیانی کۆمەڵایەتی و جلو بەرگ وبابەتی پزیشکی و تەندروستی وبیناسازیی و مۆسیقا و زۆر لایەنی تریش،کە ئەمانە لە ڕوانگەی شاکەلی، دەرخستنی سیما نەتەوەییەکانی نەتەوەی کوردە، وێرای ئەمەش خانی لە سەردەمێکدا مەم و زینی بە زمانی کوردی نووسیوە، کە تەنها زمانی فارسی و تورکی هەبووە و هەرگیز نووسین بە زمانی کوردی ئەو بایەخەی نەبووە، وەلێ کاتێ خانی دێت ئەو بەرهەمەی خۆی بەزمانی کوردی دەنووسێت کە بێگومان زمان بنەمایەکی سەرەکی نەتەوەییە، ئیدی ئەمە بە تەنها بەسە بۆ ئەوەی لە گرنگی هزری خانی بۆ ناسیۆنالیزم تێبگەین کە ئەگەر بەشێوەیەکی سادەش بووبێت ئەوا لەمەم و زیندا خانی بناغەکەی داڕشت.

لە کۆتاییدا دەمەوێ ئاماژە بەوە بدەم کە ئەگەرچی ئەم کتێبە بە قەبارە بچووکە، بەڵام ناوەڕۆکێکی ئەدەبی گەورەی هەیە. ئەم کتێبە لە بنەڕەتدا سی و شەش ساڵ لەمەوبەر بە ئینگلیزی نووسراوە، وەلێ کاتێ خوێنەر دەیخوێنێتەوە،واهەست دەکات تازە ئەو توێژینەوەیە نووسراوە. چونکە بە زمانێکی کوردییانەی جوان، وەرگێڕ کتێبەکەی وەرگێڕاوە. دەست خۆشانە لە خانەی موکریانی بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە دەکـەم، کـە زەمینـەی بـە کـوردی خوێـندنەوەی ئـەو توێژینەوەیـان لەبەردەم خوێنەری کورد لە ڕێگەی چاپکردنی کتێبەکەوە ڕەخساند....

ڕانانی/سەدیق سەعید ڕواندزی

پەراوێـــــز: [illegible]

*لە ڕۆژنامەی(هەولێر)ژمارە(3090)ی ڕۆژی 2019-5-26 بڵاوکراوەتەوە…

لە جیاتی هەر بندیوارێك خێر بەخشێك دامەزرێنن …عەلی مەحمود

ماوەیەك لەمەوپێش بەناو خێر بەخشەكان ناڕەزایەتییان دەربڕی, لە میانی ناڕەزایەتییەكەیان دوشمی “لە بری هەر بندیوارێك خێر بەخشێك دامەزرێنن” یان بەرز كردەوە.

لە کوردستاندا بندیوار پێ ناسەکی لاستیکی هەیە , زۆر جار ئەو بێوەژنە ڕەشپۆشە پیاو ئەنفالکراوەی کە بە دەردەسەری و جەفا منداڵەکانی دوای ساڵی 1988 بەخێوکرد و بە دیاریانەوە دانیشت و پرچی سپیکرد, تا دەگاتە پێشمەرگەیەك دێرینی بەشدار لە خەباتی چەكداری كە هەر چرکە ساتێکی ژیانی بەخۆی تراژیدایەك بووە , یان ئەو بەردەستەی لە گوندێکی لادێست مانگانە بە 140 هەزار دینار لە نەخۆشخانەیەك یان مزگەوتێك یاخود قوتابخانەیەك دامەزراوەو دەوام ناکات, تا دەگاتە ئەو ئەفسەرو پلە دارانەی تەواوی نێرینەی خزم و عەلی بە چەکدار نووسیوەو مانگانە موچەیەکی باش وەردەگرن و دەوامیش ناکەن, هەموو ئەمانە زۆر جار بە یەك پێوەر بە بن دیوار دەنە ژماردن.

خێر بەخشیش کەسانێکن بێ ئەوەی کەس داوایان لێبکات ئەرکێك دەگرنە ئەستۆ بۆ خزمەتی چین و توێژێکی کۆمەڵگا, ئەمانە تا ئەوکاتە خێر بەخشن کە کارەکەیان تەنها بۆ خۆژیاندن و بە دەست هێنانی مادی نەبێت, کە لە بەرامبەر کارەکەیان موچەو پاداشتییان وەرگرت نابنە خێر بەخش.

لەم دروشمەوە بەمان دەردەکەوێت کە ئەم خێر بەخشانە لە بنەچەدا خێر بەخش نەبوونەو بە هەڵە ئەو ناوەیان هەڵگرتوە یان لە خۆ ناوە,

ب□ک□ ئەمانە کرێکار یان فەرمانبەری عەقدن , بۆ ئەوە بە ئیمتیازاتی کەم کارە کەن تا هەلێکیان بۆ رێك بکەوێت دابمەزرێن, ئەمەش مافێکی شەرعی و رەوای خۆیانە و دەبێت مکوڕ بن لە داواکارییەکەیان وەلێ لە هەمبەر نانبڕاو کردنی کەسی دی نا, کەسی خۆبەخش بێ هیچ چاوەڕوانی و پاداشتێك کارەکانی دەکات و ناهێڵێت ئەوکارە ببێتە سەرچاوەی دەستکەوتی ئابووری .

کەواتە ئەم بەڕێزانە لە بنەڕەتەوە خۆ بەخش نین , وەلێ مافی خۆیانە دابمەزرێن و ئەو داوایە بکەن ,یان لە داهاتی کوردستان پشکێکیان بەر بکەوێت, بە پێی دابەشکردنێکی دادپەروەرانە, بە بڕینەوەی موچەی بنەڕەتی بۆ هەمو تاکێکی بێکار یان هەژاری کۆمەڵگا, یاخود دامەزراندن لە پێناو بە سفر کردنی هەژاری لە کوردستان , واتا دامەزراندن لە کەرتی گشتی بە خاڵ بێت و لە پێناو بە سفر کردنی هەژاری بێت و هەموو کۆمەڵگا بەهرەمەند بێت لە کاری کەرتی گشتی , هاوکات جێی خۆیەتی داوا بکرێت ئەوەی موچەی بۆ بڕاوەتەوە لە بڕی موچەکەی کارێك بکات, با هەموو بەهرەمەند بین بە یەکسانی لە داهاتی وڵات .

یەکـەم رۆژی مامۆستا رەمـەزان… فت! … مقداد شاسواری

ئەنگۆ کەستان لەوێ نەبوون. منیش لەوێ نەبووم. تەنها شایەت عەیانێك کە ئەویش مامۆستایە لە هەمان قوتابخانە، بەڵام نەیویست ناوی بێتە ناو ناوان، گێڕایەوە گوتی: ” من وانەم نەبوو. لە رێڕەوەکە پیاسەم دەکرد لە پڕێکدا دیتم مامۆستا رەمەزان لە ژووری مودیری هاتە دەرێ. دەتگوت لە شێتخانە هەڵاتبوو. چمکێکی کراسە شینەخەتخەتەکەی لەنێو پانتۆڵە رەشە خەتخەتەکەی هاتبووە دەرێ و چاکەتەکەی، پێموابێ لە ئەسڵدا کاتی خۆی شین بووە، ئەویشی خستبووە سەر باسکێکی دەستی و هەر لەبەرخۆیەوە پرتەو بۆڵەی بوو.

سەر و وەزعی زۆر شێواو و شپرزە دیار بوو، دەتگوت فڕێیان داوەتە ناو قەفەزی پشیلە چەتوونەکان و ئەوانیش لەسەر جەستەو سەر وگوێلاکی

مامۆستادا تۆر بە حەزی خۆیان چنگڕێبازی و شەڕە چێنووکیان کردووە و ئەو دکرەیان بە مامۆستا کردووە. ئەوانە هەمووی بە لایەك، ئەوەی مایەی سەرسوڕمان بوو مامۆستا بۆ ئەوەی من ببینێ بەدەم پرتەو بۆڵەو دەست راوەشاندن و چاو و برۆ هەڵتەکاندن بە تەنیشت مندا تێپەڕی و ملی رێگای گرتەبەر و چووە بن ساباتەکە و من وامزانی بەلووعەکە دەکاتەوە و ئاوێك بە دەم و چاویدا دەکات تا بێتەوە هۆش خۆی بەڵام ئەو وەکو شێت پەلاماری قۆغەکەی سەر کوپە ئاوەکەی دا کە هێشتا ئاوی دوێنێی تێدا مابوو، سێ جار قۆغەکەی لە شێرەی کوپەکە پڕ ئاو کرد و خواردیەوە. بەڵێ دڵنیام خواردیەوە. جاری یەکەم زۆر دڵنیا نەبووم. جاری دووەم نیمچە گومانێکم لا دروست بوو، بەڵام کاتێك سێیەم قۆغەیشی پڕکرد و خواردیەوە هیچ گومانێکم لانەما. منیش کە لێی نزیك ببوومەوە بە تەوسەوە پێمگوت:

- پیرۆزە پیرۆزە مامۆستا رەمەزان… چ زوو کردت بە جەژن…
ئەویش نازانم لە پەلارەکەم تێنەگەیشت یان خۆی لە گێلی دا دەستێکی بەهێمای بێزاری راوەشاند و گوتی: کورە بە سندانم بێ… پیرۆزی چی و جەژنی چی… سێ رۆژ مۆڵەت وەرگرتن پیرۆزی دەوێ…. هەتا رەزامەندی لەسەر ئەو سێ رۆژ مۆڵەتەم دا هێندەی لەوچە لەوچ پێکردم چەناگەم سیلاك بوو و ئەوەتا عەیاری دەمیشم تێکچووە…
ئەوەندەی گوت و لە قوتابخانە چووە دەرێ"…

شایەت عەیانی دووەم یەکێك لە قوتابیەکانی خۆیەتی، لە پێل رایکردبوو، لەبن دیواری دیوی دەرەوەی قوتابخانە، خۆی گرمۆڵە کردبوو مامۆستای بەو دۆخە شێواوەوە بینی لە قوتابخانە هاتە دەرێ و، ئەویش وەکو شایەت عەیانی یەکەم کوڕێ پاڕایەوە ناوی نەهێنین و، ئەو لە وانەی بیرکاری بێزارەو خۆی شاردۆتەوە با ئاشکرای نەکەین، ئێمەش گوتمان باشە.. قەینا.. ئەویش بێمانی گێڕایەوە گوتی " زۆر کونجکۆڵ بووم بزانم مامۆستای وانەی ئایینمان بۆ لەو کاتە ناوەختەداو ئاوها بە شپرزەیی لە قوتابخانە هاتە دەرێ و لەبەر خۆیەوە هەر پرتەو بۆڵەی بوو. دەتگوت بە هەردوو دەستی بەدوای شتێکدا دەگەڕا. هەموو گیرفانەکانی پانتۆڵەکەی و کراسەکەی و چاکەتەکەی کە دەتگوت پێستی جەستەیەتی و پێیەوە نووساوە پشکنی، بەڵام وا دیاربوو ئەو شتەی بەدوایدا دەگەڕا نەیدیتەوە. بۆیە لایدایە دوکانێك، من لە دوورتر را بینیم پیرەژنێك لەنێو دوکانەکەدا لەپەنای مێزێکەوە بەسەر کورسیەکدا خۆی گرمۆڵە کردبوو،

خەوەکوتکەی دەبردەوە و بەدوای یەکدا باوێشکی دەدایەوە.

مامۆستا رەمەزانیش چەندجارێ بانگی کرد: پیرێ... داپیرە... پیرێژن... هەوڵەکەی بۆ واگاهێنانەوەی پیرێژن هێندە نەزۆك بوو دەتگوت بەدیار گۆڕێکەوە وەستاوە و بانگی مردوویەکی پارساێ دەکات تا هەستێتەوە. کە هیچ وەڵامێك نەبوو، ئەمجا گوتی: خاتوونی بەڕێز.. کچە جوانەکە.. پیرێژن چاوەکانی کردەوە و ئەشکەوتی دەمی داخست و لە مامۆستا ڕاما.. مامۆستاش بە قسەو بەهێمای دەست گوتی پاکەتێکی ئیسی و چەرخێکم بدەرێ... پیرێژن بەهەرحاڵێك بوو تەکانێکی دایەخۆی و پاکەتێك و چەرخێکی دایە مامۆستا، مامۆستا هەر ئاوها کە خەریکی هەڵپچڕاندنی پاکەتەکە بوو، جگەرەیەکی لێ دەرهێناو ویستی دایگیرسێنێ گوتی: ساردیەکیشم بدەرێ.
پیرێژن لە پڕێکدا بوو بە تۆپەڵێك ئاگر و خۆی بە دەموچاوی مامۆستادا کێشاو چاوی نووقاند و دەمی کردەوە: بڕۆ لێرە مەوەستە هەی مەلعون.. شەرمیش ناکات...

پێی دایە پاکەت و چەرخەکەی لە دەستی مامۆستا سەند و گوتی: من شت بە زەندیق و مەلعونان نافرۆشم.. بڕۆ دەی لێرە مەوەستە.. هەی ناجسنی مەلعون... بڕۆ.. بێ دین و بێ ئیمان...
مامۆستا واقی وڕماو گوتی: ئەوە چ کێچێك بوو وەك بەڵای ناگەهان کەوتە کەوڵی ئەو پیرێژنەوە..
مامۆستا رەمەزان جگەرەکەی خستە گیرفانی کراسی و سواری پاسێك بوو، منیش بەدوایدا سوار بووم. مەراق گرتبوومی بزانم مامۆستای ئایینمان بۆ وا شێت بووە و بۆ وا هەڵسوکەوت دەکات. گوێم لێبوو لەبەر خۆیەوە هەر دەیبۆڵاند: " جەنابی مودیریش ئەوە پێنج ساڵە هەر بە تەوس و پەلارەوە رووم تێدەکات و دەڵێت: مامۆستا رەمەزان کەریم فەزیڵ... من پێموایە ناوی باپیرەت فازیڵ بووە بە هەڵە کراوەتە فەزیڵ.. ئاخر لەناو کورددا فەزیڵ ناو نیە"
یەکێ نەزانێ ناوی خۆی زۆر جوان و کوردانەیە.. رەجەب شەعبان رەمەزان.. بەدوای دابچی ناوی باپیرە گەورەکانی شەوال و زیلقەعدە بووە... ئاخر ئەوە ناوی سیانییە یان ساڵنامەی هیجرییە".

پاشان مامۆستا رووی لە نەفەرەکەی تەنیشتی کرد و گوتی: " شار ئەمڕۆ بۆ وا تۆزی مردووی بەسەرا نیشتووە.. دەڵێی پیرێکی بەر سەکەراتەو دوا هەناسەکانی دەدا... نەفەرەکەی تەنیشتی رووی لێ وەرگێڕاو لە دڵی خۆیدا گوتی:

- مەلعونی بێ دین... چۆن رۆژێکی ئاوها پیرۆز بەمشێوەیە وێنا

دەکەی هەی زەندیقی کوڕی… ئەستەغفیروڵلا…
مامۆستا لەناو بازاڕدا دابەزی و دیاربوو بەم نزیکی نیوەڕۆیە هەستی بە برسێتی دەکرد. لایدایە سەندەویچفرۆشییەك بەڵام بەپێی مەزەندەی خۆی زیاتر لە پەنجا نەفەر لە دەرەوە لە ریزدا وەستابوون و هەموویان بە شەرم و ترسێکەوە بەردەوام سەیری ئەملا و ئەولای خۆیان دەکرد و بە پەلە بوون زووتر بچنە ژوورێ کە پێچەوانەی ڕۆژانی پێشوو جامخانەکەی بەرۆژنامەی چەوریداگرتووی چڵکن داپۆشرابوو. ئەویش لە یەکێکیانی پرسی: چی بووە برا؟ ئەو هەمووە بۆ لە نۆرە وەستاون؟ کابراش دیاربوو قۆشمەچی بوو گوتی: رەوشی تاوارتەیە!

مامۆستا گوتی: یەعنی چی؟

ئەویش گوتی: یەعنی ئەحکام عورفی.. حکومەتی نیزامی..

مامۆستا گوتی: بە کوردی شتێك بڵێ تێ بگەم!

کابرا گوتی: باری نا ئاساییە.. کەس نابێ بە ئاشکراسەندەویچ بخوا… دەیگرن.. تێگەیشتی؟ دەیگرن بەریشی نادەن هەتا مانگ تەواو بێ.

- مامۆستا سەرێکی لەقاند و تێنەگەیشت. مودیر هێندەی لەگەڵ گوتبوو مۆشکی وەکو تۆپێکی تێنسی سەرمێزی لێ هاتبوو کەوتبێتە ناو ئاوەوە. سووك و بێ کێش. هیچی وەرنەدەگرت. ، کە نۆرەی هات و چووە پشت جامخانە داپۆشراوەکەی سەندەویچفرۆشییەکە بێنی چەوری و ئارەقەو بەهارات هوروژمیان بردە ناو لووتی و خەریك بوو گەدەی بێق بداو لەناو حەشامەتەکەی ژوورێدا بیخاتە شەرمەزارییەوە. کاتێکیش لە شاشەی تەلەفزیۆنەکەی نێو سەندەویچفرۆشییەکەدا بێژەرە پیاوەکەی بینی لەچکێکی لەسەر کردبوو هەواڵەکانی دەخوێندەوە. هەندێ چاوەکانی هەڵگڵۆفت و وایزانی شێت بووە.
- قوتابیە فزووڵەکە هێشتا دەگێڕێتەوە و دەڵێ: وەختێك مامۆستا لە سەندەویچفرۆشییەکە هاتە دەرێ من خەریك بوو لە جیاتی ئەو شێت بم. نەمزانی مامۆستای ئایینمان چی بەسەر هاتووە. چووە دیارخورما فرۆشێك و دەنکە خورمایەکی خستە دەمی و بە کابرای گوت کیلۆیەکم بۆ بکێشە.. خورما فرۆشەکان وا راویان نا خەریك بوو لەبن پێیان بپلیقێتەوە. چووە دیار رەحەتەلوقم فرۆشێك ئەوانیش وا راویان نا زۆری نەمابوو ببوورێتەوە. بەدیار زەلابیا فرۆشێك راوەستا و کەمێکی خستە دەمی و ئەوانیش بە هێیهاو بە جنێودانەوە راویان نا تا لەو ناوە قوتاری بوو چی وای نەمابوو دڵی راوەستێ. لەبەر خۆیەوە

گوتی: ئەمڕۆ یان من شێت بوومە یان ئەو خەڵکە شتێکی بەسەر هاتووە. بۆ وا بەرچاویان تەنگ بووە. ئاخر دەنکە خورمایەك یان دانە لوقمێك یان لەتە زەلابیەیەك ئەوە دەهێنێ ئاوام پێ بکەن.

- شەکەت و ماندوو لە شوێنێکا وەستا. ئەو جگەرەیەی وەبیر هاتەوە کە لە پاکەتی دوکانەکەی پیرێژندا هەر بە لالێویەوەبوو هەتا ناو پاسەکەو دواتر خستیە گیرفانی کراسەکەی، دەستی بۆ برد و هێنایە دەرێ و خستیەوە سەرلێوی و بە گەنجێکی گوت : ئاگرت پێ نیە ئەم جگەرەیە داگیرسێنم؟

گەنجەکە سەیرێکی سەر و وەزعی ئاڵۆسکاوی مامۆستای کرد وای زانی شێتەو هیچ حەرەجێکی لەسەر نیە چەرخەکەی دەرهێناو جگەرەی مامۆستای داگیرساند، قومێکی قووڵی لێداو کەسێك لەبن گوێی چرپاندی : بیکوژێنەوە نیکبەت.. ئێستا جەماعەتی نەهی لە مونکەر بزانن دێن، قۆڵبەستت دەکەن و لە کونی گەرمت دەپەستن و هەموو مانگەکە لە ژوورێ دەمێنیتەوە.. دەتگرن…

مامۆستا گوتی: جەماعەتی نەهی لە مونکەر؟! کێن ئەوانە؟

کابرا گوتی: ئەوانەی ئەمر بە مەعروف دەکەن هەی نیکبەت… دەتگرن!

هەر هێندەی زانی ، بووە فیکوهۆڕ و زیقەزیقی سەیارەی پۆلیس و خشەی ستۆپی چەندین سەیارەو تا هاتەوە سەر خۆی، بینی بە کۆمەڵێك پۆلیس دەورەدراوە لەو زیاتریش بەنی بەشەر لەو دەوروبەرە نەماوە. پۆلیسێکیان لێی هاتە پێشەوە و گوتی:

- بیکوژێنەوە…
- چی بکوژێنمەوە…
- ئەو ژەهری مارەی لە دەمتایە بیکوژێنەوە…
- ژەهری مار؟ ئەمە جگەرەیە جەنابی پۆلیس. خۆ من لە شوێنێکی داخراو نیم.. ئێرە شوێنێکی کراوەیە، یاسا جگەرەکێشانی لە شوێنی داخراو قەدەغە کردووە..
- ئێرە شوێنی کرایەوە نیە. لە ئەمڕۆوە هەتا مانگێك هەموو شوێنەکان بە داخراو دادەنرێت.. بیکوژێنەوە ئەگینا قۆڵبەستت دەکەم و هەتا کۆتایی مانگەکە لای ئێمە دەمێنیتەوە…

رۆژان خانی خێزانی مامۆستا رەمەزان وەکو سێیەم شایەت عەیان گوتی: ئەو مامۆستا رەمەزان کەریم فەزیلەی گەیشتەوە ماڵ، ئەو مامۆستا رەمەزان کەریم فەزیلە نەبوو کە ئەم بەیانییە لەماڵ دەرچوو. نە

وەکو رواڵەت و نەوەکو ئەقڵ و مێشك و نەوەکو جەستە. سەروبەری تێکڕا هەڵتەکابوو. دەتگوت لە مەیدانی شەڕێکی دەستەویەخە هەڵاتووە. یان لەسەر شاخێکی بەرز غلۆر بۆتەوە ناو خەرەندێکی قووڵ. یان لە زۆرانبازی لەگەڵ گایەکی شێتدا کەوتۆتە بەر زەبری پێلەقەو قۆچ و شاخاندا. هەموو جەستەی چارەگێکی پێوە نەمابوو.. بە تەواوی داڕووتابوو. ئێستایش کە لەناو ماڵەکەی خۆی وەستاوە هەروا دەزانێ ئەوەی دیتی هەمووی فیلمێکی خەونێکی ناخۆشەو ئێستا نا کەمێکی تر واگادێت و هەموو رووداوە ناخۆشەکان کۆتاییان دێ.

بەرەو لای سەلاجەکە ڕۆیی. بتڵی ئاوە ساردەکەی دەرهێناو بانگێکی منی کرد و بتڵەکەی بەسەر قوڕگیدا کرد و هەتا دوا تنۆکی ئاوە ساردەکەی خواردەوە و ناو هەناوی فێنك بووەوە. لەو ماوەیەشدا من بە واق وڕماوی بە دیارییەوە وەستابووم… کاتێك مامۆستا بتڵە بەتاڵەکەی نایەوە شوێنی خۆی، منیش وەك ئەوەی تەنەکەیەك سەهۆڵاوم کردبێ بەسەریدا کاتێك پێیم گوت:

- ئەیەڵڵ رەمەزان… کورە ئەی تۆ بەڕۆژوو نیت؟…

نیشتیمان قومارخانەیە و جێیەك نییە بۆ پێکەوبوون چنوور نامق …

لەم هەرەسی وەرزی عیشقە
سەد ساڵ تەنیایی ئەکەمە جانتاکەم و
سەری شیعرم هەڵئەگرم ….
ئەو پێی وتم
پێکەوبوونی دوو سێبەری بەناوی عەشق
گەورەترین هەڵەی تۆیە!
لەشێتییا
ملوانکەکەم ئەبچڕم و
مناڵیم لە سەردەمی جەنگ ئەهێنمەوە

دەستەکانم خۆڵاوین و
پەرچەمم سێبەراوییە
گەورەبوون وەك خەم گرانە…
بەرد ئەخەمە جێگەی دڵ و
مەیلی دڵدار بەو دڵە بێ مانایەی خۆم رەجم ئەکەم
ئیتر هەنار بەسەبەتە ناگوێزمەوە
بۆ باخی دڵ
هۆ کۆنە شار پێت نەوتم پێکەوبوونی
ئاو و ئاگر گەورەترین هەڵەی تۆیە؟
باران ئەکەمە ئەدرەس و
بێدەنگی ئەمگەیێنێتە ئەو دیوی باخی وەڕزبوون
ئیتر زەمەن لەناو دەستم راناگرم
ئیتر هەنار بەسەبەتە ناگوێزمەوە بۆلای خودا
هۆ گەوجە گیان
چیتر وەتەن ناکەمەوە بە ستەیجی دڵدارە ساویلکەکانی دیار شەڵگەکان
ئیتر ئیتر
دڵ وێرانەی ئەوینێکی وەك سێبەرە
لەهیچ باخێك بوونی نییە
پوچی ئیمارەتی منە
تاقەتم نەما نا نا نا
سەد ساڵ تەنیایی ئەکەمە جانتاکەم و
سەری شیعرم هەڵئەگرم
تاقە وڵاتێك شك نابەم بارانی چاو بگرێتە خۆ
وەك ئورسۆلا
تەنیایی روح بۆ دڵدارێك ئەگێڕمەوە تەواو زەمەنی بیرچووە
وا سەد ساڵ تەنیایی ئەمبات
واز لە باخچە ئەهێنم و ئەڕۆمەوە بۆ ماکۆندۆ
ئیتر ئیتر باخی هەنار ناگوێزمەوە
بۆ بێستانی نەهاتی دڵ
هەنگە ژنێك فێری کردم
خەیاڵ نزیکترین ڕێیە بۆ دەربازبوون
واتەرمەکەم لە گەڵ
جانتای ماکیاژەکەم
لەگەڵ سەد ساڵ لە تەنیایی و
تەمەنێك لەشیعری سپی
ئەگوێزمەوە بۆ ئەودیوی شار ، نیشتیمان
چیتر هەنار بەبەرچنەی خەیاڵی دڵ ناگوێزمەوە بۆ ناو باخان

هەنگە ژنێکی وەکو خۆم فێری کردم
بڕوا بە ئوکتۆبەر نەکەم
ئیتر نزای هەناراوی ئەم باخانە نابەمەوە بۆلای خودا
تازە زانیم
نیشتیمان قومارخانەیە و
جێیەك نییە بۆ پێکەوبوون
ئوکتۆبەر دڵی بردم و نەیدامەوە
ئوکتۆبەر شاری بردم و نەیدامەوە
ئوکتۆبەر روحی زڕاندم
ئوکتۆبەر وەکو ئورسۆلا ماندووی کردم
هەنگە ژنێکی وەکو خۆم فێری کردم
نیشتیمان قومارخانەیە و
خەیاڵ نزیکترین رێیە بۆ دەربازبوون لەنیشتیمان!

ئورسۆلا: هاوسەری خوزێ ئورکادۆ بویندیا ، رۆمانی سەد ساڵ تەنیایی مارکیزە
ماکۆندۆ: شوێن لە رۆمانی سەد ساڵ تەنیایی

خامۆشیی … سۆران محەمەد

هەموو جەنگەکانت دۆڕان
یەکیان: چونکە میهرەبان بووی
ئەوی دی:
گوێت لە گوتەی هزر دەگرت..
یان بەزمانی مەعریفە دەدوای
لەگەڵ شتێك ڕێز بۆ مرۆڤ…
یاخود بەرانبەرەکانت
نەفام، بێمۆراڵ، دڕندە… بوون
ئێستاکەش دوور…دوور
لە هەموو شتێ
لە هەموو ئاشنایەتییەك
زوویر.. زوویر
لە هەموو شتێ

لە هەموو ئاشنایەك..
كەسێ نازانێ وا ئەم مر□ق□
كام ئەزموونەیە نامۆی كردووە؟
كاتێ رۆژگاریش درێژتر دەبێ
هەر بە خۆت دەڵێی:
رەنگە هیوایەك
تەواو بمناسێ و ڕێ هەڵە نەكا
بەرەو ماڵی دڵ
بەلام زوو رۆژگار پەیمان دەشكێنێ و
لە كورتی دەدا
دەڵێی: ئەمجارە
شەوی درێژی زستانی تەمەن
دوور لە مۆتەكەی خەونە رەشەكان
بەرەو فەنابوون ملی ڕێ بگرێ
یەكەم نێرگزی بەهار ماچ دەكەم
كەچی ئەو هەر زوو
سیس هەڵدەگەڕێ
ئاخر كەی بەرگەی
تاو*ی ش□شی هەقیقەت دەگرێ؟
..……………
*تاو: هەتاو، تاق

نامەكانی ئیشق ..18 … سەردار جاف

هەموو بەیانییەك

60 – بەیانیت باش، ببووره دڵم هێندە تەنگە حەوسەلەی گرتنی پێنوسم نییە، قوڵپی گریان ئەوكی تەنیوم ، ئازار ناخم دەخوا بەرگەی ژانی زوير بوون ناگرێ، نوسینەكانیش چێژی خۆیان لە دەستداوە خۆشەویستیت هێند بەسوێیە ژان دەخاتە جەرگەوە گریانیش ئۆخەی پێ نادا، پەنجەكانم ڕێی حەرفە جوانەكانی كەیفسازیان ون كردووە، هەموو وشە

خەماوییەکان تێم ئاڵاون بەرۆکم بەرنادەن، حەرف حەرف دەبنە وشە
گەلێ قەتماغەی برین هەڵدەدەنەوە، خوێن دەتکێ ، نها لە دووجاری
غوربەت سازیدا دەخولێمەوە، هەموو ئەو ئیشق و ئەوینە کەچی وەك
غەوارەیەك دەردەکەوین، ژینم لێ بۆتە بارگرانییەك نازانم چۆن لە
کۆڵی بکەمەوەو بۆ هەتا هەتاییە ئاسوودەیی بە جەستەم بدەم و گڵ
تێم بەر بێ هێدی هێدی بە کاوەخۆ تێکەڵ بە خۆیم بکاتەوە و
بمڕزێنێ، کە دەڵێن مەرگ مۆتەکەیە نا پێمخۆشە دەست لەملم بکا و
ببینە هاوڕێی یەك و پێکەوە سێباز و هۆ شوان بکەین، تەمەن و
مانەوە بێ تۆ هیچ بەهایەکی نییە، نزای خێرم بۆ بکە…. 17 / 5
61 – لەشکری ویستم ئەم سپێدە وڵاتی تۆ دەکاتە مشتێك و بە نێو
دڵما دەیچنێ و جێی ئەبەدیەتی بۆ چێ دەکا، خڕۆکە سوورەکان دەبنە
پاسەوان و خەندەی مناڵیت بۆ دەگەڕێننەوە، ڕستەکانی ئەم ئەوینەمان
لە شادەمارەکانەوە هەڵەقوڵێ و ڕێکەی گرتووە و تەوژم دەدا و.
هیدرۆلیك .ی بەربەستیش ڕێی تەوژم و شەپۆلی خوێنمی پێ ناگیرێ ،
ئەو لرفەم ئیشقەم هێندە بە خووڕ و سەر شێتە روباری . یانگتس .ی
ناگاتێ، بشێ موسایەکی دی زیندوو بێتەوە و بە دار عەساکەی بکەوێتە
ڕاگرتن و شەق کردنی ڕوبارێکی تر ، نا ئەزیزم ئەویش دەبێ خەون بە
ڕاگرتنی شەپۆلەکانی دڵمەوە ببینێ، کچێ تۆ لە کام ئافاتی مەیل و
ئارەزووەوە هەڵقوڵاویتو گۆچانەکەت هورد و خاشکرد، ئیشقێ خوێنی لە
بەر بچۆڕێ مەگەر مەیلت هەتوانی بێ، ڕوباری بە شاتاوڵی خوێنین دڵم
بۆ گوڵێکە لە گوڵ گوڵترە… 20 / 5 .
62 – بەیانیت پاك وەك من کە هەموو سپێدەیەك بە بەرائەتەوە
تەهلیلە و تەسبیحاتی نزاکانم لوول دەدەم و لە ڕۆژی قیامەتی باڵات
دەگەڕێنم، با بەس سۆراغی دابڕان بکەین، نیگاکانمان وەڕس بوون لە
چاوچاوێنی زەردەپەڕی تەمەن، بە ئەو کەشتییە سەر شێتە بڵێ با لە
کەناری ئەدرەسەکەما لەنگەر بگرێ، ماڵەکەم شێتخانە و خومخانە و
نەخۆشخانەی ئەویندارانە یاخی و تەنها لێرە دەگیرسێمەوە، سەرێك بە
پەرستگای ئەم خەڵوەتی تۆ پەرستیەم بکە، لە بن گومەتی سینەتا
هەردوو دەستم ئەستوندگی گێلاسە ترشەکانن، سەرێك بە ئاتەشگای بێ
ئارامیما بنێ بزانە چۆن بسك و پرچت لێم ئاڵاون و سورەتی ئیشقم پێ
لە بەر دەکەن، نیگایەك بە کولیتەی پڕ گەڵاما بخشێنە صۆن لە
میحرابی برۆتا کڕنوشم بردووە و ڕکاتی هەشتەم دەکەم، دەوەرە و خۆت
بە فرانکفۆرتا بکە با لە گەڵا ماین ئێمەیش تەڕ بینەوە بە
دەسنوێژی ماچەوە سەفەرمان بکەین لە گوڵ گوڵتر. 21 / 5
63 – دەزانم نە گوێت لە ناڵە حەسرەتمە نە نامەی ئەوڕۆم دەبینی،
چوارشەممە ڕەشەی من کۆتەڵبارانمە بۆ غیابی تۆ، لە نرکەی پەنهانی
ئەم سبەینانە دڵم دەبێتە کۆڵانە تەنگەبەرەکە و ئیدی ڕێی تارمایی

نامێنێ به تەنیشتما ڕێ بکا، ئەم بەیانییە وەك ئەم ڕۆژەی هەموو هەفتەیەك چاو لە ڕێ نابم، هێند دڵت بریندار کردووم هەتوانێ شك نابەم ساڕێژی بکاتەوە، نها حاڵی و وەئاگا هاتمەوە، هەر تامەزرۆی ماچێکی ژەم سبەینانی لێوەکانتم، لێ گوتمان ئەم بەیانیە نە کەنار دەریا هەیە و نە ژووری چرا سووری ڕۆمانسیەت، دەبێ هەر لە سەر جێ ساجی نانکردن هەڵپەڕم تا بە ئاگا بێیتەوە منیش هەم و سەربانم لێ نەگرتووی، خۆ من کوڵە هەرزەکانی گوندی وڵاتی خۆمان نیم سەرە ڕێی کانیت لێ بگرم، لەو پایتەختی بەفر گرتووەی و خۆری تیا دەبارێ مەگەر هەر سەرە ڕێی تریك و بوزت لێبگرم، ئاخر من چ گوناهێکم کردووە لە چوارشەممە سوورانم دەکەی، بەیانیت گوڵ گوڵەکەم لە گوڵ گوڵتر . 22 / 5 .

63 – بەیانیت باش و جوان خانمە هەمیشە خانمەکەم، بەیانی خەم بە حرفەکانم بسڕەوە، چرای ژوورەکەم بە با ڕۆشن دەبێتەوە و ترپەی دڵم بە مەیلی تۆ گەرم و گوڵتر دەبێ، گوڵا بە هەناسەم دەژی سووڕی خوێنم بە بزە و خەندەی تۆ، مەستبوونم بە بادەی پێکی تۆ، بمبورە خانمە شیرینەکەم کە جارجار ئەزیەتی دڵتم دابێ یا قەڵەمەکەم لاساری کرد بێ و سنووری خۆی بەزاندبێ ، ئیدی هەستەکانم لە ئاستت دەمرێنم وەلێ لە تەك مەیل و حەزەکانت یەك ناگرنەوە، بمبورە نەمزانی زۆرم ئەزیەت داوی پێیەوە، گەرچی لە شەوێوە ئاگرێ ناخم دەکاتە ڕەژوو، لێ خۆشەویستیم بێ سنوورە هێندەی دڵۆپی هەموو زەریا و دەریا و ڕووبار و چۆم و زنەیەکی گڵی زەوییە قەت وشك نابێ، خۆشەویستیم بە بارتەقای هەموو چینەکانی ئاسمانە بە با و شنە و ئەستێرە و هەسارەیەوە، خۆشەویستیم ملیۆنان جار بە قەد دووری مەودای نێوانمانە ، با ماچێکی دەم سپێدە چریکەی ئیشقمان بە گوڵتر بکاتەوە، گوڵەکەم لە گوڵ گوڵتر. 23 / 5 .

64 – بەیانیت پڕ لە شەبەقی ڕۆشنایی… ئەم بەیانیەت ئاهەنگێڕانی ماچمان بێ، شیرینبارانی ساتەکانی تەمەن بێ، چارەکە سەدەیەکە لێوەکانم تەحریمی نوقڵ و نەباتن با لە لەبی هەنگوینیت تەواو پاراوی بکەم، بە گیانم بە سەر لێوتا بتوێتەوە بە سەر شقلی سەر سینەتا دابچۆڕێ لە بەری جوتی بەی تێرتێر نوقمی شیرینی خۆتم بکە، بیست و پێنج ساڵە ڕۆژووگری شیرینیم نها بە دڵۆپ دڵۆپی هەنگوینیت لەشم دەبزوێ و جوڵەی تێدەکەوێ و چوست و چالاکم دەکەیتەوە، دەمێك بوو دەترسام ئەو دەردە شەکرەیەم لێ بئاڵێ، دەبا ئەو شیلەیەت ماکی مێشی خاڵێت بێ بە بارتەقای هێرشی جەنگێکی خوێناوی تۆفانێك بێ و تێم بئاڵێ، تا ئەو دەمەی فرمێسکم دەبێتە شیلە و کوڵمەکانت جەنجاڵ دەکا، دەست بەرداری خوێنی دڵم بووم پێی لێ بنێ بە شەککەری لێو بەباریت جەستەم ئالوودەی مەی بکە با ڕۆشنایی ڕۆژ هارمۆنیەتی

ئیشقمان بژەنێ گوڵەکەم. 24 / 5

ئەڵمانیا

سەردار جاف

..حەشدی شەعبی هاوکاری داعش دەکات؟ عیماد عەلی

زۆر پرسیار دەکرێت. ئەمە داعش دەیکات یان حەشدی شەعبی؟ هاوکارن لەگەڵ یەکرتدا یان ناڕاستەوخۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانیان بە قازانجی هەردوولایان دەیزانن؟ کێ پشتگیریان دەکات و هەڵوێستی دەوڵەت چیە؟ بۆچی سەرکردەکانی کورد لە بەغدا هەڵوێستی یەکلاکەرەوەیان نیە و باسی حەقیقەتی رووداوەکان وەکو خۆی ناکەن و چاوەڕێی پۆست و پێگەن نەك چارەنوسی ئەو ناوچانە ؟ ئەمە دەستی دەرەکی تێدایە یان ململانێی نێوخۆییەکانە؟ قوڵایی دەوڵەتی عیراق و رەگەزپەرستی و شۆفینیەتی عەرەب رۆڵی لەم کردەوانە هەیە یان کاری تیرۆریستی و تایەفەگەری؟ بۆچی راگەیاندنی عەرەب خۆی لێکردووە بە نەبان؟ ئەگەر کورد ئەم رەفتارانەی بکردایە زۆرێك بەڵکو خهەمووان هاواریان لێهەلنەدەستا؟ بۆچی ئەم توندڕەوانە یەکگرتوون لە ئاست کورد دا؟… ئەمەو چەندین پرسیاری واقعیانە کە پێویستی بە وەڵامە.

ئەوەی لە ناوچە دابراوەکان روودەدات زۆر شیکردرنەوە هەڵدەگرێت، بەڵام ئەوەی بە کورتی پێویستە باس بکرێت و روونە ئەوەیە کە هەردوو تایەفە شیعە و سونە لەم بارەوە ریککەوتنێکی ناراستەوخۆ و مەبدەئیان هەیە، بۆیە تا دێت دەستدرێژیەکانیان زۆرتر و فراوانتر دەبێت و کەسیان لەمەر دەستدرێژیەکانی داعش و حەشدی شەعبیش نوتقیان لێوەنایەت و باسیشی ناکەن و بەڵکو بسکەی سمێلیان دێت.
ئەوەی بۆ ئێمە روونە ئەوەیە، لەم کاتەدا هۆکاری دەرەکیش پاڵپشتی ئەم جۆرە رەفتارانەیە، ململانێی ناوچەییەکان جۆرێك لە دووبارە بەخۆداچونەوەی عەرەبی عیراقی دەوڵەت و هەر یەکەو دەیەوێت شوین پێی قایمبکات لەمەر ئەگەر و شیمانەکانی بارودۆخی ئایندەی نزیك لە عیراق و ناوچەکەدا.

ئێران بەهەموو شێوەیەك دەیەوێت سنورەکانیخۆی شیعەریزبکات و ئەگەر بێبکرێت ناوچەکانی هەرێمی کوردستانیش بە ناوچەیەکی سنوری ئارام دروست دەکات بۆخۆی، بۆیە ئەو شوێنانەی کە دابڕاون و حکومەتی هەرێم یان لاوازە یان هەر بوونی نیە تێیاندا، ئەوە وڵاتانی ناوچەکە و دەوروبەرو دارودەستەکانیان بە بەرنامە و پیلان ڕێژانە ئامانجەکانیان تێیدا دەپێکن. هەمووان وەزعی نالەباری هەرێمی کوردستان و نایەکگرتوویی و نەبونی حکومەت و ململانێی نابەجێی روخێنەری لایەنە سیاسیەکانیان جوان ئیستیغلالکردووە.

هەردوو تایەفەکە حەشدی شەعبی داعشیان وەك چەکی ڕێژانە لە چۆڵکردنی دەوروبەری شارە دابڕاوەکان بەکاردێنن، داعش تا رادەیەك لاواز بووە و حەشدی شەعبیش دەستی بۆ درێژکردووە بۆ جێبەجێکردنی مەرامەکانی خۆیدا ئەگەر لە دواجار بە قازانجی خۆی بکەوێتەوە. ئەوەتا بە ئاسانی لە دەورەبەری خانەقین و کەرکوك هەهانگی ناراستەوخۆی خۆیان هەیە وجموجوڵی خۆیان دەکەن و کردەوە سەربازی و تاوانەکانیان جێبەجێدەکەن و ئەگەر بکرێت حەشدیش تا رادەیەکی باش یارمەتیشیان دەدات، بۆ ئەوەی دواتر بە ئاسانی بتوانێت خۆی داگیریان بکات و زاڵ بێت بەسەریاندا.

سەرکردایەتی سیاسی کوردیش وەك ئەوەی لە گوێی گادا نوستبێت، ئاگای لە خولەی بێزەوان نیە و تەنانەت زۆر رەفتار و لێداون و ململانێ نێوخۆیی و حزبی دەکات کە لە قازانجی ئەو دوو لایەنە دەکەوێتەوە، بۆیە لە ر وخانی سەدامەوە تا ئەمڕۆ، لەم قۆناغەدا؛ ناوچە دابڕاوەکان لە سەخترین باری نالەباری خۆیدا دەژێت و ڕێژانە پاشەکشە دەکات و حزبە زلهێزەکانیش لە ململانێی تەسکی حزبی خۆیان نەکەوتوون کە بە تایبەتی لە زیانی ئەم ناوچانە و دوارێژی دەکەوێتەوە، بەڵکو هەندێك رەفتار دەکەن کە دەکەوێتە قازانجی ئەو دوو دوژمنە سەرسەختەی کوردی ئەو ناوچانەوە. بۆیە بۆمان روون دەبێتەوە کە تەنها هاوکاری ناراستەوخۆی داعش و حەشد زیانمەند نیە بەقەد ئەوەی کورد خۆی بە رەفتارەکانی لەم کاتەدا چەند زیانبەخشە بەو ناوچانە.

بۆیە پێویستە کورد پشت بەخۆی ببەستێت نەك هاواربکات و سواڵی یارمەتی لە دوژمنانی بکات لەمبارەوە، کە بەروونی دیارە بڕێاریان داوە. یەکگرتوویی و هاوکاری و دوورخستنەوەی ململانێی حزبی دەرمانە نەك پەرشوبڵاوی و مەرایی بۆ بەغدا و ئەمو ئەو.
ئەوەی روونە حەشدی شەعبی لەمکاتەدا ڕێگەی پانکردۆتەوە بۆ داعش کە بەشەو مەرمەکانیان بپێکن و بە ڕۆژ لەخۆیان بگرن و دواجار و لە

کۆتاییدا بە یارمەتی و خوێنرشتنی رۆ□ەی کورد توڕیان بدەن و خۆیان ببنە خاوەن ماڵ.

دوو هۆنراوە بۆ مناڵان … عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی

دارتـــــوو

مـــــنم نـــاوم دار تـــــــــووه
ســـــەیری چـــــەند(توو)م گـــرتووه
بـــــۆ ئێوه منـــــــــــــداڵینه
خـــــواردنم زۆر شــــــــــیرینه
کـــــــاتێ بەردم تێ ئەگـــرن
ئـــــــازارم پێ ئەگـــــــــا من
بـــەلام خـــــــۆ له تاو ئازار
تــــووی زۆر هەڵئەدەمه خوار
هەتا ئێوه لێی بخـــــــــۆن
دەورم چۆڵ بکــــــــــەن بڕۆن
لەگەڵ توو ئامـــــــــۆژگاری
پێشکەش دەکـــــەم به دیاری
چونکه گفتوگۆی شـــــــــیرین
ســــەرکەوتووت ئەکا له ژین
مـــن ئازارم پێگـــــــــــــەیی
بوڵام زۆر به شـــــــــێنەیی
به تووی بەتام و شـــــــیرین
ئێوەم خسته پێکـــــــــــەنین

گۆرانی یەك بۆ مانگ

شەوێك دنیا تاریك بـــــــوو
کۆبووبووینەوه هــــــــــەموو

راوەستا بووین لەسەر بان
ئەمانڕوانی بۆ ئاسمان
دوای کەمێك چاوەڕوانی
بۆی کەوتینە گۆرانی
بە دەنگی بەرز پێکەوە
ئا بەو تاریکە شەوە
گۆرانیمان بۆ مانگ بوو
بەڵکو دەربکەوێت زوو
کەچی مانگ زوو هەڵنەهات
یاریمان لەگەڵ بکات
ئێمەش بە چاوەڕوانی
لەیەکترمان دەڕوانی
لەپڕ هات بە شەوقەوە
دنیای روناك کردەوە
ئیتر کەوتینە یاری
خەندە لە لێومان باری
1/4/2012 ***

عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی

پیرۆزبێت رۆژی جیهانی منداڵان …

بە ناوی ئەندامانی کۆمەڵەی منداڵانی کورد/ لە نەرویج

بە بۆنەی (رۆژی جیهانی منداڵان) ەوە، کە لە (١ی/ یوونی) هەموو سا□□□ک دایە، جوانترین پیرۆزبایی لە منداڵانی کوردستان و لە سەرجەم منداڵانی جیهان دەکەین. هیوای ئەم□□ی□□کی باش و داهاتووی□□کی باشتر و ژیانێکی خۆشتر و جێبەجێکردنی سەرجەم مافەکانیان بۆ دەخوازین.
منداڵان لە هەر شوێنێکی جیهاندابن، لە هەر نەتەوە و رەگەزێکبن،
سیمبولی جوانی و

خۆشەویستی و د□□پاکی و بێتاوانی و راستگۆیین، ئەوەی لە دڵە قنجەکانیان دایە هەر ئەوەن کە لەسەر زمانیان دایە. منداڵان لە پەپوولە بێوەیتر و لە گوڵیش جوانترن.

جیهانی منداڵان، جیهانێکی لێوان لێوە لە پاکی و بێگەردی و سادەیی و ساوێلکەیی،

جیهانێکی وەنەوشەیی پڕ لە سۆز و ر□ز و خۆشەویستی و متمانە و خۆشبڕواییە، پڕە لە خەونی سەوز، لە راز و نیازی پاک، لە ئەندێشەی فراوان و لە بیرۆکەی جوان، لە گەشبینی و هیوا و لە هیواخوازی، لە زەردەخەنەی ناسک و لە قاقای پێکەنین.

منداڵان مایەی بەختەوەری و شادین، هەڵگری هیوا و ئاواتی داهاتوون، چارەنووس و داهاتووی هەر گەل و وڵاتێک، لە ئەمڕۆی منداڵاندا بەدی دەکرێن، بە رادەی بە تەنگەوەهاتن و خەملێخواردنیان، بە پەروەردەکردنی دروست و بە رێنمایی باش و بە ئاراستەکردنی راستی منداڵانی ئەمڕۆوە گرێ دراوون. چونکە منداڵان بەشێکن لە ئەمڕۆ و هەموو داهاتوون. لە داهاتوودا ئەمان دەسەڵات دەگرنە دەست.. ئەمان وڵات بەڕێوە دەبەن.. چارەنووسی گەل و وڵات دەکەوێتە ئەستۆی ئەم منداڵانەی ئەمڕۆمان.

لەم روان□ین و روانگەیەوە، ئەرکێکی زۆر پیرۆز و بەرپڕسایەتییەکی زۆر گرنگ و هەستیار و چارەنووساز کەوتۆتە ئەستۆی هەمووومان، دایکان، باوکان، مامۆستانیان، نووسەران، هونەرمەندان، هەر کوردێکی دڵسۆزی خەمخۆری ئایندەییەکی گەشتر و شیاوتر بۆ کورد و کوردستان.

بە تایبەتیش حکوومەتی هەرێمی باشووری کوردستان، پێویستە بەبێ جیاوازی ب□ژ□وی ژیان و گوزەران، بۆ هەموو خێزانێکی کوردستان دابین بکات.. سامان و دارایی و داهاتەکانی کوردستان، بەشی هەموو کوردێکی پێوەیە، کە بە شێوەیەکی ڕەوا و دادپەروەران□ ل□□یان سوودمەن بن.

تاکەی بە سەدان منداڵی دابڕاومان لە خوێندن و لە قوتابخانە، بۆ دابین کردنی ب□ژ□وی ژیانیان، بە ناچاری لە بەیانییەوە تا ئێوارە، لە چلەی زستان و لە قرچەی هاویندا، لەسەر شەقامەکانی شار و شارۆچکەنادا، کلینکس و عەلاگە و ئاو بفرۆشن یا لەسەر شۆسەکاندا پێڵاو بۆیاخ بکەن؟ سەرما و گەرما، دەستە ناسکەکانیان و روومەتەکانیان، بتەزێنن و بسووتێنن؟ تاکەی وا بێنازبن و ئۆخەی نەکەن و چێژ و خۆشی لە تافی منداڵییان وەرنەگرن و نەزانن کە (رۆژی جیهانی منداڵان) چییە؟ یا بڵێن،

ئەو رۆژە تەنیا بە منداڵانی بەختەوەرە نەک بە ئەمەی منداڵانی هەژاری رووت و برسی. ئەمە مایەی شەرمەزارییە بۆ حکوومەتی هەرێمی کوردستان. کە تا ئێستا وەکوو پێویست ئاوڕێکی جدییان لە خێزانەکانی ئەو منداڵە هەژارانە نەداونەتەوە. چونکە خۆیان تێرن و ئاگایان لە برسی نییە. بە دوادا چوونیان بۆ ئەو منداڵە دابڕاوانە لە خوێندن نەکردوون. پێویستە باش ئەوە بزانن کە پەروەردەکردنی دروست و دابینکردنی بژێوی ژیان و پێویستی و پێداویستییەکانی منداڵان بۆ درێژەدان بە خوێندن و دانەبڕانیان لە قوتابخانە. بە گەشەکردنی توانا و بەهرەکانیان. لە دروستکردنی بارەگا فراوان و قەشەنگەکانتان، لە کۆشک و تەلار و تاوەری باڵا بەرزتان، لە ئۆتۆمبیلە تازە دوامۆدێلە گرانبەهاکانی ژێرتان. زۆر پێویستر و لە پێشتر و گرنگترن.

لەم سەردەمەدا، پێوەری پێشکەوتن و شارستانیی گەلان و وڵاتانی جیهان بەوە دەپێورێت، کە تا چ رادەیەک بایەخیان بە پەروەردەکردنی دروست و بە دابینکردنی پێداویستییەکانی گەشەکردنی توانا و بەهرەی داهێنانی منداڵەکانیان داون و دەدەن.

ڕێکخراوەکانی پەیوەندار بە داکۆکیکردن لە منداڵان و لە مافەکانیان، وەزارەتی پەروەردەی کوردستان، تا ئێستا هیچ هەڵوێستێکیان نییە، لە بارەی ئەم منداڵە هەژارە دابڕاوانە لە خوێندن و لە قوتابخانە.
لە ئەمڕۆدا، لە بەشێکی زۆری کوردستان، لە سایەی وڵاتانی داگیرکەری ڕەگەزپەرست و ستەمکاردا، لەسایەی رژێمی شۆڤێنی عەسکەرتاری و داپڵۆسین و سەرکوتکردن و دەمکوتکردندا، لە سایەی تاساندنی ئازادی و دیموکراتی و دادپەروەری و یەکسانیدا، منداڵانی کوردمان لە ژیانێکی نالەبار و زۆر سەخت و دژواردا دەژین. بە بەرچاوی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و ڕێکخراوەکانی مافەکانی منداڵانەوە، بە ئاشکرا و بە زەقی و ڕەقی، پێشێلی مافەکانی منداڵانی کورد دەکەن، تورکیای زیندانستان، بە هەزاران منداڵ و مێردمنداڵی کوردیان خستوونەتە زیندانە سامناکەکانیانەوە. روژانە پیسترین ئەشکەنجە و ئازاری گیانی و دەروونیان دەدەن و دەستدرێژی دەکەنە سەریان. کۆماری ئێرانی ئیسلامی سێدارەش، مانگ نییە، کە سێ و چوار

مێردمنداڵی کورد لە سێدارە نەدەن.. هەموو تاوانێکیان ئەوەیە کە کوردن و داوای ماف و یەکسانی دەکەن.

هەموو ئەم تاوانە قێزەوەنانە و نامەردییانە، پێشێلکردنی ئاشکرای ئەو مافانەن کە لە چاپ□نامەی گەردوونی مافەکانی منداڵاندا هاتوون، کە د□و□تان بە تورکیا و ئێرانیشەوە واژۆیان لەسەر کردووون، کە پابەند بن بە جێبەجێکردنیان.. بە داخاوە کە ویژدانی جیهانیش لە ئاستی ئەم تاوانانەی کە بە رۆژی رووناک لە منداڵانی کورد د□ک□ر□ن، کوێرن نابینن، کەڕ نابیستن، لاڵن قسە ناکەن؟!

لە چەند وڵاتێکی دیکتاتۆری و هەندێ لە وڵاتی ه□زاری دواکەوتووی تریشدا، هەندێ رێکخراوی تیرۆریستیش وەکوو داعش و قاعیدە و بوکۆ حەرام و حوسییەکانی یەمەن، چەندین باندی مافیاش، دڵپاکی منداڵان و ه□زاریی خێزانەکانیان قۆستوونەتەوە، وەکوو ئەوەی کە سەردەمی کۆیلایەتی و کەنیزەیی گەڕابێتەوە، وەکوو کاڵایەکی بازرگانی و سەودایان پێوەدەکەن و دەیانفرۆشن، یا لە کاری لەشفرۆشی و ماددە هۆشبەرەکان و سیخو□ییدا بەکایان دەهێنن، یا چەکیان پێ هەڵگرتوون خراونەتە بەرەکانی جەنگەوە.

باندەکانی درۆزەکردنیش، بۆ راکێشانی سۆز و بەزەیی خەڵکی، بە شێوەیەکی زۆر ناڕەوا و نام□ر□ییانە و بێ بەزەییانە، منداڵانی کۆرپە بۆ دەسکەوت و بەرژەوەندیی خۆیان بەکار دەهێنن. بێ ئەوەی گوێ بە ئازاری گیانی و دەروونی ئەو منداڵانە بدەن.

هەندێ لە پارتە سیاسییەکانیش، بە پارتەکانی کوردستانیشەوە، لە خۆپێشاندانەکانیان و لە بانگەشەکانی هەڵبژاردنەکاندا ئەمانیش دڵپاکی و ساویلکەیی خۆشبڕوایی و منداڵانیان قۆستوونەتەوە و بۆ بەرژەوەندی و بۆ مەبەستی سیاسییان بەکاریانیان هێناون. بەداخەوە کە تا ئێستا سنوورێک بۆ ئەم پێشیلکاریانە دانەنراوە، گەر داشنرابێت، هیچ لایەنێک جێبەجێی ناکەن.. لێپێچینەوەی یاساییش لەگەڵ سەپێچیکەراندا نەکراوە.

هیوادارین بە کرداری مافەکانی منداڵان بچنە بواری جێبەجێکردنەوە.. سزای یاسایی، ئەو دەوڵەت و لایەن و باندانەش بدرێن کە پێشێلی مافەکانی منداڵان دەکەن.

یا دڵپاکی منداڵانیان قۆستوونەتەوە و بۆ مەبەست و دەسکەوت بەکاریان دەهێنن.

رەزا شوان

س□ر□کی ک□مــ□□ی منــدا□انی کورد/ ل□ ن□رویــج
٢٨ی/ مــای/ ٢٠١٩